

Dit artikel dient als voorbereiding op de lezing van ds. G. Clements, die gehouden zal worden op *Deo volente* donderdag 7 oktober 2010. De lezing draagt de titel 'Mijn hoop die is op U' en gaat in op de waarde van hoop in het geloofsleven. John Bunyan geeft in *De Christenreis* een levendige beschrijving van het geloofsleven. Dit artikel zal ingaan op de persoon Hoop in *De Christenreis*.

Levenshoop voor Christen

De figuur van Hoop in de Christenreis

'Mijn naam is Hoop en ik kom uit stad Ijdelheid. Jullie ernstige waarschuwingen tegen het grote gevaar van de kermis hebben diepe indruk op mij gemaakt. Men heeft jullie bespot en onschuldig ter dood veroordeeld. Wat zag het er hopeloos voor jullie uit, maar de Heere heeft Getrouw uit zijn lijden verlost en u nieuwe hoop gegeven. Nu is het mijn vurige wens uw broeder te zijn. Mag ik met u meereizen?' (Bunyan 106)

Tekst: Corine van de Woestijne

Tijdens de lange reis die in Bunyans bekende boek *The pilgrim's progress from this world to that which is to come*, ofwel *De Christenreis*, beschreven wordt, passeren heel wat personen de revue. Christen (*Christian*) is nog maar net de stad Verderf (*Destruction*) uit, als hij Evangelist ontmoet. Die wijst hem de richting waarin hij moet gaan, om de toekomstige toorn te ontvluchten. Hij wijst Christen op de Enge Poort. Evangelist is dus een heel belangrijk persoon voor Christen. De twee mannen die Christen daarna ontmoet, zijn Halsstarrig (*Obstinate*) en

Gezeggenlijk (*Pliable*), die Christen over willen halen om terug te keren naar de stad Verderf. Zo zijn de mensen die Christen ontmoet van verschillende betekenis voor zijn geloof. Een tijdlang houdt zijn vriend Getrouw (*Faithful*) hem gezelschap. De reis van deze is eerder afgelopen dan die van Christen: hij komt als martelaar aan zijn eind in de stad Ijdelheid (*Vanity*). De man die daarna met Christen meereist, draagt de naam Hoop (*Hopeful*). Over deze figuur wil ik het uitgebreider hebben in dit artikel. Waarom komt Hoop voor in *De Christenreis*? Welke betekenis heeft hij voor Christen?

Ik maak gebruik van de uitgave van M. J. Ruissen uit 1999, die een duidelijke en getrouwe weergave van het origineel biedt.

1. Hoop en Christen

Christen en Hoop ontmoeten elkaar nadat Christen is ontvlucht uit de stad Ijdelheid. Hoop was daar getuige van de opschudding die Christen en Getrouw teweegbrachten. Zij waren het middel tot zijn bekering. Nu reizen ze samen verder.

Hoewel Hoop jonger is dan Christen, is hij hem meerdere keren tot steun.

Christen en Hoop worden op een gegeven moment opgesloten door reus Wanhoop (*Giant Despair*) in kasteel Twijfel (*Doubting Castle*). Ze moeten het dagen zonder voedsel stellen en worden flink gekweld door de reus. Dagenlang zitten ze in de vochtige, stinkende kelder van het kasteel. De reus geselt hen en raadt hen aan zichzelf van het leven te beroven. Christen wil bijna de raad van reus Wanhoop opvolgen en een einde aan zijn leven maken, maar hij wordt hiervan weerhouden door Hoop. Die vindt dat ze geen zelfmoordenaars moeten worden, maar hun hoop op God moeten stellen. Wanneer reus Wanhoop merkt dat de pelgrims zijn raad niet willen opvolgen, dreigt hij hen met de dood. Maar rond middernacht beginnen Christen en Hoop te bidden. Tegen de morgen herinnert Christen zich dan dat hij de sleutel Belofte op zijn hart draagt. Hiermee kan hij elk slot van kasteel twijfel opendoen. De beide pelgrims weten te ontkomen door deze sleutel te gebruiken.

Aan het eind van hun reis komen Christen en Hoop aan bij de rivier die tussen de landstreek Beulah en de poort naar de Hemelstad stroomt. Deze rivier moeten ze doorwaden. Dat kost Christen heel wat moeite; hij kan het hoofd nauwelijks boven water houden. Gelukkig is Hoop bij hem, die houdt hem overeind. Hoop overtuigt hem dat hij goede moed moet hebben, omdat Jezus Christus hem gezond zal maken. Daarna vreest Christen niet meer en bereiken ze zonder problemen de overkant. Zonder Hoop had Christen dus wellicht zelfmoord gepleegd, of was hij omgekomen in de rivier voor de Hemelstad.

Hoop brengt Christen echter soms ook bijna op het verkeerde pad. Dat is bijvoorbeeld zo als ze de heuvel Winstbejag bereiken. Daar nodigt een man, genaamd Demas, hen uit een kijkje te nemen in de zilvermijn. Hoop wil hier wel aan gehoor geven, maar Christen vindt dat een slecht plan en houdt hem ervan af. Hoop heeft er later spijt van dat hij naar Demas heeft geluisterd.

Een andere keer wil Hoop Christen zo ver brengen dat ze op de Betoverde Grond gaan uitrusten. Christen legt hem uit dat ze dat niet moeten doen. Het blijkt ons dat in *De Christenreis* Christen niet zonder Hoop kan, maar Hoop ook niet zonder Christen.

2. Allegorie

De Christenreis is een allegorie. Dit valt in het bijzonder op aan de namen die de personen in het boek dragen. Ieder persoon heeft een naam die helemaal bij hem past, een zogenaemde ‘speaking name’. De persoonsnamen staan dus voor een bepaalde eigenschap. De naam van Hoop doet al gauw denken aan de hoop die in de Bijbel genoemd wordt als een van de drie belangrijkste gaven, in 1 Korinthe 13 vers 13. Sommigen denken ook dat Christen wijst op het geloof en Getrouw op de liefde (Vergunst 275). Christen laat verschillende keren in het verhaal zien het ware geloof te hebben, bijvoorbeeld in de strijd tegen Apollyon. Getrouw, die als martelaar sterft, toont hiermee zijn liefde voor de Heere. Hoop komt pas in het verhaal voor nadat Christen in de stad IJdelheid gevangen heeft gezeten. In deze gevangenis had Christen verwacht spoedig ter dood veroordeeld te worden. Hij had daar niet tegenop gezien, maar er juist op gehoopt te mogen sterven. Het is niet zonder betekenis dat hij hierna Hoop ontmoet.

Christen ziet uit naar zijn sterven en ziet uit naar de toekomst. Hoop is als het ware geboren uit de nood. Bovendien heeft Christen heel wat meegemaakt in de stad Ijdelheid; hij ontvangt nu troost uit de hand van God.

De genoemde gedeelten uit *De Christenreis* waarin Hoop voor Christen van betekenis is geweest, hebben ook een geestelijke betekenis. De reus Wanhoop is een allegorische voorstelling van de wanhopige gedachten die een christen soms kunnen bevangen. De vrouw van reus Wanhoop, genaamd Ongeloof (*Diffidence*), stuurt hem aan. Deze twee, Wanhoop en Ongeloof, horen bij elkaar. Als christenen niet langer hopen, zijn ze in de greep van ongeloof. Christen en Hoop zijn in hun kasteel Twijfel opgesloten, zonder eten en drinken. Gods kinderen kunnen soms ook een tijd van ongeloof kennen. En dat hebben niet alleen christenen die nog maar net tot het geloof gekomen zijn. Ze nemen dan geen geestelijk voedsel tot zich; de Bijbel blijft dicht. Het kan dan zelfs zover gaan dat ze zich geheel aan de wanhoop zouden overgeven en zich bijna van het leven zouden beroven. De hoop die ze diep in het hart nog koesteren, weerhoudt hen daarvan, maar is niet genoeg om tot inkeer te komen. Dat gebeurt als de nood op zijn hoogst is; Bunyan noemt het middernacht. En dan blijkt dat Christen al die tijd de sleutel Belofte op het hart droeg. Christen en Hoop hadden al lang ontsnapt kunnen zijn, maar door hun wanhopige gedachten was deze sleutel in de vergetelheid geraakt. Zo kunnen christenen in de ban van wanhoop enige tijd vergeten dat God hun het eeuwige leven beloofd heeft. (Zie Titus 1:2.) Terwijl deze belofte juist hoopgevend zou moeten zijn in moeilijke omstandigheden!

Aan het eind van zijn leven dreigt Christen te verdrinken in de rivier voor de Hemelstad. Hoop ondersteunt hem dan. Deze passage wijst op de ernstige doodsstrijd die gelovigen kunnen hebben. Alle zonden, die ze gedaan hebben, komen terug. De duivel probeert hen hiermee naar zich toe te trekken. Niet alle christenen hebben het zo moeilijk voor hun sterven, dat maakt dit deel van *De Christenreis* ook duidelijk. Hopende blijft Christen vol goede moed ondersteunen. Hij is lang niet zo'n geofende christen als zijn vriend, maar juist hij ondervindt hier geen moeilijkheden. Volgens ds. A. Vergunst horen Christen en Hoop hier echt bij elkaar, ze vormen een hopende christen die het oog op God houdt (Vergunst 414).

Daar bij de rivier voor de Hemelstad komt ook de tegenhanger van Hoop aan het licht: Ijделе Hoop (*Vain-Hope*). Hij brengt als veerman mensen gemakkelijk naar de overkant van de rivier. Mensen die met hem meegaan, ervaren geen doodsstrijd. Maar het is enkel ijdele hoop die hij hen schenkt, want deze mensen wordt de toegang geweigerd aan de hemelpoort. Het is waar dat ongelovige mensen vaak totaal geen doodsstrijd hebben. Dat schenkt hen de gedachte dat het allemaal nog wel mee zal vallen. Hun hoop wordt echter bij de hemelpoort afgesneden. Ijdele hoop kan tijdens het leven wel staande blijven, maar bij het sterven blijkt het niets te zijn. 'Als de goddeloze mens sterft, vergaat zijn verwachting; zelfs is de allersterkste hoop vergaan.' (Spreuken 11: 7)

3. Afsluiting

Onder alle personages in *De Christenreis* is ook Hoop. En dat is niet zonder

betekenis. Hoop is onmisbaar in het leven van een christen. God schenkt deze genadegave aan Zijn kinderen, zodat zij in hun leven op de hemel gericht blijven. Het is Zijn onwankelbare belofte. Deze hoop is vast en zeker; het is een anker voor de ziel, zoals Paulus zegt in Hebreëën 6 vers 19. Zonder hoop en geloof gaat het niet goed met een

christen; 'die twijfelt, is een baar der zee gelijk, die van den wind gedreven en op en neder geworpen wordt.' (Jakobus 1: 6b) Hoop is geen vast onderdeel van een christen, ook is het geen verdienste van zichzelf. Wel is het een waardevol geschenk van de Heere, dat we niet mogen veronachtzamen.

Literatuur

Boer, C. den, *Een vreemd'ling hier beneên*, Utrecht 1976.

Bunyan, John, *De Christenreis*, naverteld door M.J. Ruissen, Goes 1999.

Vergunst, A., *De geestelijke pelgrim*, Houten 1986.

Aan de *lector* zijn de volgende vragen gesteld:

1. Wat is de grond van de christelijke hoop en hoe krijgen we hier deel aan?
2. Wat is de functie van de hoop in het geloofsleven?
3. Wat is de relatie tussen Gods beloften enerzijds en de hoop anderzijds?